

RANDELLAIRES

«Que no són rondalles... que són randells!»

Roser Reixach

79

TOCADORS I SONADORS

Al voltant dels anys vint del segle passat, una colla de folkloristes de Ripollès van dedicar-se a fer un recull de cançons de la comarca i zones dels voltants. Tot aquest material va restar inèdit a l'antic Arxiu Museu Folklòric de Ripoll fins que el 1998 el va classificar i ordenar en una publicació l'etnomusicòloga M. Antònia Juan. El *Cançoner del Ripollès*, tal com es coneix, mantenint el títol original que li havien donat els seus recopiladors, reuneix més de cinc-cents melodies de temàtica diversa i encara avui és un gran desconegut entre els grups dedicats a la cançó.

El principal impulsor d'aquest cançoner va ser Tomàs Raguer, que va comptar per aquesta tasca amb les col·laboracions entre altres de Josep Maideu, Manuel Cavalleria, Salvador Vilarrasa i Rossend Serra i Pagès. Tota una feina que no es pot deslligar de dues altres iniciatives ripolleses que també van marcar

aquella època i les posteriors: la creació de la revista *Scriptorium* el 1923 i el Museu Folklòric de Sant Pere de Ripoll el 1929.

L'any 2001 una colla de músics del Ripollès es van trobar amb el material del *Cançoner del Ripollès* i la seva inquietud els va portar a crear un grup estable perquè van considerar que encara hi havia molta feina a fer amb aquest recull. Tenien les lletres i les melodies transcrites però ara calia divulgar-les perquè les conegués altra vegada la gent de la comarca i de més enllà. «Volíem fer d'aquest llegat una cosa viva i contemporània. Ens interessa que pugui ser transmès a les generacions que ens seguiran». D'aquesta manera van sorgir els Randellaires, que avui són un total d'onze músics: Cèsar Ollé, veu i flautes de bec; Jordi Ballesteros, veu, «manxa de l'infern», saxo soprano i flabiol; Santi Llagostera, veu, guitarra i rigo-rago; Miquel

Grifell, veu, guitarra, mandola, bandúrria i guitarra d'ossos; Jesús Escriu, llaüt, mandolina i percussió; Joan Bardulet, violí i trompeta; Eudald Parramon, clarinet; Àngel Giralt, flauta travessera i nyacres; Jordi Salomó, contrabaix i ampolla d'anís; Ricard Giménez, percussió, saxo soprano i «bastó de vent» i Carles Miguel, bateria i percussió. Una àmplia varietat de timbres que sovint es veu ampliada amb aportacions puntuals com en el cas del seu segon disc on han inclòs un gresòfon «una mena de xilòfon construït amb peces de gres que té un so que sorprèn».

Hereus d'una tradició musical que no es va interrompre a la seva comarca, a diferència del que va passar a altres zones, els Randellaires se senten també continuadors de la tasca feta per un altre grup pioner al Ripollès com són els Tururut Bonaigua. Ells són poc coneguts dins els grans circuits musicals del

país i es mouen habitualment en l'entorn geogràfic més proper on van aconseguint un espai distintiu propi, i també als cicles que es programen als voltants com Solc, música i tradició al Lluçanès i el Ballabisaura.

Des dels inicis i davant del valuós repertori que els aportava el *Cançoner del Ripollès*, van apostar per reconvertir aquestes cançons i balls de muntanya «en una proposta audible i ballable per a la gent del nou segle», intentant «actualitzar» tot aquest patrimoni cultural. No s'estan però de crear noves peces, unes peces que anomenen música popular del segle XXI, i no només partint de la base ripollesa, sinó també de tot tipus de gèneres de tradició oral dels Països Catalans. Expliquen que intenten seguir una línia, una manera determinada de percebre les cançons que permet que quan algú ho escolta pugui dir que no són invents estranys, sinó una nova manera d'entendre la tradició. «Les cançons normalment eren molt encarcarades en aquell temps i nosaltres ens les adaptem. Hi ha gent que fa una mica música de museu. Diuen que ho interpreten tal com sonava. Però això ningú ho pot saber. Som la segona generació. Ens hem trobat amb els reculls fets. Nosaltres no ho hem buscat directament ni hem pogut escoltar els avis, a excepció d'un parell de cançons com «El terrisser» o la «Cançó de beure». «Tu de què rius?» inclosa al seu segon disc és una d'aquestes peces que ells han creat, i segons expliquen, la gent l'està considerant ja una peça tradicional, l'han feta molt seva. Potser perquè el tema que tracta és de plena actualitat i arriba en el moment oportú. I fins i tot creuen que al Ripollès va en camí de convertir-se en un himne ecològic de tota una generació.

Aquest segon treball discogràfic, *Terradesús*, editat recentment, expliquen que ve a ser una continuïtat del primer, *A suara*, gravat el 2005. «El cabal del sastre», «Les nines de Camprodon», «Allà baix per un camí», «Les tres ninetes», «Ball cerdà

de Vidabona», són alguns dels títols que hi podem escoltar, en una edició que ha comptat amb les col·laboracions de les veus dels alumnes de les escoles del Ripollès, l'acordió de la Guida Sellarès, el violoncel de l'Eva Curto i la veu de la Diana Banda en una de les peces.

Perquè el grup, a part de cantar, intenta dinamitzar musicalment la seva comarca a través de nombroses iniciatives entre les que hi ha les Jornades Escolars de Música Tradicional. En aquestes, que es duen a terme des de fa tres anys, hi participen els alumnes de cinquè de primària de totes les escoles del Ripollès. Els Randellaires són els encarregats de triar les peces del mencionat *Cançoner*, les graven i les entreguen al respectius mestres de música que són els que les transmetran als alumnes. Van a l'escola a fer un seguiment del procés i finalment un dia es troben tots junts, al voltant d'uns dos-cents cinquanta alumnes, per compartir el que han après. Amb tot el material recopilat graven un disc que es distribueix a escoles i entre els educadors en una interessant tasca pedagògica. Consideren que aquest fet suposa una forma d'aprenentatge del patrimoni que d'altra manera no es donaria, ja que els nens i nenes acaben coneixent cançons molt diferents de les que es difonen habitualment per la ràdio i la televisió.

Enguany també han organitzat la segona trobada de cantaires Cants i Cants a la serra de Llaers. Animats per les bones experiències d'altres trobades a les comarques veïnes van veure la possibilitat de compartir inquietuds amb gent que treballava amb objectius semblants a part de tornar-los el convit. A Llaers, a les muntanyes de Milany, fan al matí un taller de cançons del Ripollès i després del dinar arriba el torn a tots els cantadors i cantadores que vulguin interpretar algun tema. La gresca està però ben assegurada fins ben entrada la nit, i a part de la cantada allarguen la vetllada amb una ballaruga posterior amb possibilitats d'allotjament si cal.

Perquè una altra faceta que estan treballant són les danses, «estem en l'intent tímid de refer i modernitzar el llegat de les danses de la comarca». Així l'estiu passat ja van participar en l'escola d'estiu del grup de mestres del Ripollès per a fer-hi un taller. Ells proposen la creació de balls i danses noves, a partir de la síntesi de figures i moviments característics de la zona, «perquè la gent s'hi pugui enganxar fàcilment, deixant de banda coreografies complicades com fan alguns dels esbarts».

Finalment cal remarcar l'especial interès que mostren tots els membres del grup per la llengua, motiu que els ha portat a utilitzar vocabulari que ara és poc usat entre els parlants per evitar que es perdi. Els dos títols dels discos editats en volen ser una mostra. Al primer *A suara*, van optar per aquesta paraula força oblidada i que significa fa un moment, i al segon *Terradesús*, van voler fer una combinació més agosarada. En aquest van jugar amb tres paraules: 'terra'+ 'de'+ 'sus' amb un significat global que seria «terra de dalt», aprofitant el sufix 'sus' antigament utilitzat, en contraposició a 'jus' baix. I en relació a aquests títols expliquen que també hi van molt lligats els objectius dels mateixos CD's. En el primer *A suara*, van voler situar el projecte en el temps: «cançons dels nostres avis i de més enllà que es poden recuperar i fer que evolucionin fins a suara». I amb *Terradesús* han volgut situar l'enregistrament «en l'espai d'on és la música que recuperem, o sigui del Ripollès. I per tant va sorgir la idea de dir-ho sense concretar tant el nom, ja que moltes de les cançons d'aquest cançoner poden ser comunes a moltes comarques de Catalunya».

En definitiva, tota una tasca encomiable amb la qual volen deixar la seva empremta als qui estiguin predisposats a escoltar-los. Una empremta segurament prou profunda com la forta picada que provoca la randella, un mosquit del qual ells en prenen el nom.